

แนวปฏิบัติ Dos & Don'ts
เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติตนทางจริยธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาศาย
อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

ส่วนที่ ๑

บทนำ

๑. หลักการและเหตุผล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๖ วรรคสาม บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมซึ่งเป็นหลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และใช้เป็นหลักสำคัญในการจัดทำประมวลจริยธรรมของหน่วยงานของรัฐ พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นกฎหมายหลักที่สำคัญ ในการจัดทำ ประมวลจริยธรรมของรัฐที่จะกำหนดหลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติตน อย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับสภาพ คุณงามความดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยึดถือ สำหรับการปฏิบัติงาน การตัดสินใจความถูกต้อง การปฏิบัติที่ควรกระทำ ไม่ควรกระทำ ตลอดจนการดำรงตนในการกระทำความดีและละเว้นความชั่ว โดยมาตรฐานทางจริยธรรมตามมาตรา ๕ ของพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกอบด้วย

๑. ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒. ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดีและรับผิดชอบต่อหน้าที่

๓. กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม

๔. คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ

๕. มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

๖. ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ

๗. ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ

โดยพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร ได้แก่ ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการ การเมือง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ข้าราชการทหารและข้าราชการพลเรือนกลาโหม ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และผู้ปฏิบัติงานในองค์การมหาชน หน่วยงานของรัฐรูปแบบใหม่

จึงอาจกล่าวได้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ มีจำนวน ๒,๗๔๒,๑๕๘ คน และมาตรา ๘ กำหนดให้มีคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรมคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า ก.ม.จ. และมาตรา ๑๓ (๑) กำหนดให้ ก.ม.จ. มีหน้าที่และอำนาจในการเสนอแนะ และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริม

จริยธรรมภาครัฐต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๘ ข. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (๔) บัญญัติให้มีการปรับปรุงและพัฒนา การบริหารงานบุคคลภาครัฐเพื่อ จูงใจให้ผู้มีความรู้ความสามารถและผลสัมฤทธิ์ของงาน แต่ละบุคคล มีความซื่อสัตย์สุจริต กล้าตัดสินใจและ กระทำ ในสิ่งที่ถูกต้องโดยคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีความคิดสร้างสรรค์และคิดค้น นวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อให้การปฏิบัติ ราชการและการบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และ มาตรการคุ้มครอง ป้องกันบุคลากรภาครัฐจากการใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรมของผู้บังคับบัญชา ประมวล จริยธรรม เป็นหลักเกณฑ์ในการประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรม ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่องค์กรกลาง บริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐจัดทำขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ตามมาตรา ๖ แห่ง พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกอบกับระเบียบคณะกรรมการมาตรฐานทาง จริยธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำประมวลจริยธรรม ข้อกำหนดจริยธรรม และกระบวนการรักษาจริยธรรม ของหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๓

คณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น ในฐานะองค์กรกลางบริหารงาน บุคคลของข้าราชการส่วนท้องถิ่น จึงจัดทำประมวลจริยธรรม พนักงานส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ใน การประพฤติปฏิบัติตน และรักษาคุณงามความดีที่ข้าราชการต้องยึดถือในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้มีผลใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๖๖ มีดังนี้

๑. ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติศาสนา พระมหากษัตริย์ และการ ปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยถือประโยชน์ของประเทศชาติเป็น สำคัญ ประพฤติ ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดีและเทิดทูนรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์

๒. ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาตามกฎหมายและ ตาม ทำนองคลองธรรม โปร่งใส และมีจิตสำนึกที่ดี

๓. กล้าตัดสินใจ และยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม และกล้า

๔. คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน เสียสละ มีจิต สาธารณะ สามารถแยกเรื่องส่วนตัวออกจากหน้าที่การงาน ไม่กระทำการ อันมีลักษณะเป็นการขัดกัน ระหว่าง ประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม และไม่ประกอบ กิจการหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับ ผลประโยชน์อันเกิด จากการปฏิบัติหน้าที่ของตน

๕. มุ่งผลสัมฤทธิ์ประสิทธิภาพ และคุณภาพของงาน ปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็ว ทันต่อเวลา และสถานการณ์คำนึงถึงประโยชน์และความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรของรัฐ รักษามาตรฐานการทำงานที่ดี พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เชื่อมั่น ในระบบการทำงานเป็นทีม ให้บริการแก่ ประชาชนด้วยความเต็มใจ และเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ที่ถูกต้อง

๖. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม ปราศจากอคติและไม่เลือกปฏิบัติโดยการ ใช้ความรู้สึกร หรือความสัมพันธ์ส่วนตัวหรือเหตุผลของความแตกต่างทางเชื้อชาติศาสนา เพศ อายุสภาพร่างกาย สถานะทาง

เศรษฐกิจสังคม และต้องรักษาความเป็นกลางทางการเมือง โดยไม่อาศัยตำแหน่งหน้าที่ซึ่งอาจมีลักษณะเป็น การให้คุณให้โทษแก่นักการเมืองและพรรคการเมือง

๗. ดำรงตนเป็นแบบอย่างด้วยการเป็นข้าราชการที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ ของทาง ราชการ พึงปฏิบัติตนให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ประชาชน ปฏิบัติต่อประชาชน ด้วยความสุภาพ อ่อนน้อม ถ่อมตน ไม่อ้าง หรือใช้อำนาจโดยปราศจากเหตุผล ดำเนินชีวิต อย่างเรียบง่ายโดยน้อมนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง พระบรมราโชวาท หลักคำสอน ทางศาสนามาปรับใช้และปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีด้วยการ เคารพกฎหมายและมี วินัย

การจัดทำแนวปฏิบัติ Dos & Don'ts ของบุคลากรในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำปาศายนี้ ยังเป็นไปตามแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและรูปแบบการขับเคลื่อน งานด้านการส่งเสริม จริยธรรม สำหรับ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่สามารถดำเนินการได้ทันทีและสร้างผลกระทบสูง (Quick Win) เป็นการ สร้างมาตรฐาน ทางจริยธรรม ภายในหน่วยงานของรัฐ โดยที่หน่วยงานจะต้องดำเนินการจัดทำคู่มือ Dos & Don'ts เพื่อลด ความสับสนเกี่ยวกับพฤติกรรมสีเทาและเป็นแนวทางง่าย ๆ ในการประพฤติตนทางจริยธรรม

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อสร้างมาตรฐานทางจริยธรรม และเน้นการสร้างการรับรู้และเข้าใจมาตรฐานทาง จริยธรรม ประมวลจริยธรรม แก่บุคลากรในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลจำปาศาย

๒.๒ เพื่อใช้จริยธรรมเป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการตัดสินใจและการประพฤติปฏิบัติตน แทนการใช้ดุลยพินิจในกรณีที่ไม่มีความขัดแย้งกับข้อบังคับอื่นใดสำหรับประกอบการพิจารณา เพื่อลดพฤติกรรม สีเทาที่ เกิดขึ้น

๒.๓ เพื่อเสริมสร้างให้มาตรฐานทางจริยธรรม ประมวลจริยธรรม เป็นเครื่องมือ ในการ แก้ไขปัญหาและข้อขัดแย้งที่เกิดจากการให้คุณค่าทางจริยธรรมที่แตกต่างกัน เพื่อให้ไม่มีข้อกังขา

ส่วนที่ ๒

แนวปฏิบัติ Dos & Don'ts

ของบุคลากรในสังกัด องค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย
ตามประมวลจริยธรรมพนักงานส่วนท้องถิ่น

แนวทางการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน จริยธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาสาย

ตามที่คณะกรรมการมาตรฐานงานบุคคลส่วนท้องถิ่น ได้ออกประกาศ ก.ถ. เรื่อง กำหนดมาตรฐานกลางทางจริยธรรมของข้าราชการ พนักงานและลูกจ้างของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ เพื่อให้ข้าราชการ พนักงานและลูกจ้างขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นยึดถือเป็นหลักการ แนวทางปฏิบัติและเป็นเครื่องกำกับความประพฤติตน

งานการเจ้าหน้าที่ สำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาสาย จึงจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับจริยธรรมของพนักงานส่วนท้องถิ่น และพนักงานจ้าง ในลักษณะ Do's & Don't ที่เข้าใจง่ายและมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับภารกิจที่ปฏิบัติอยู่ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปใช้และมีคำอธิบายให้ชัดเจน และยกตัวอย่างการกระทำที่ควรทำ หรือไม่ควรทำในการปฏิบัติงาน โดยยึดมั่นในค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรม ทั้ง ๗ ข้อ ดังนี้

หลักการ/ค่านิยม	ข้อควรทำ (Do's)	ข้อไม่ควรทำ (Don't)
๑. ยึดมั่นในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	ตระหนักและยึดมั่นในหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	ปล่อยปละละเลยหรือเพิกเฉยเมื่อพบเห็นว่ามี การกระทำไม่จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์ สุจริต มีสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่	พัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น ให้บริการประชาชนอย่างสุภาพ เป็นมิตรและด้วยความเต็มใจเต็มกำลังความสามารถ ปฏิบัติหน้าที่โดยสามารถอธิบายเหตุผล ในเรื่องต่าง ๆ ในข้อมูลที่จำเป็นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ	ใช้อำนาจบังคับหรือแสดงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ แสดงพฤติกรรมการทำงานที่ไม่เหมาะสม การให้บริการประชาชนที่ไม่สุภาพ ไม่เป็นมิตรและด้วยความเต็มใจเต็มกำลังความสามารถ
	รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน การปฏิบัติหน้าที่จำเป็นต้องตัดสินใจด้วยเสียงข้างมากจะต้องให้ความสำคัญแก่ความคิดเห็นของเสียงส่วนน้อยด้วย นำความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและที่เป็นประโยชน์ไปใช้ในการปฏิบัติงาน และ/หรือประกอบการพิจารณาปรับปรุงการทำงาน	กีดกันเพื่อร่วมงาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องผู้มีส่วนได้เสียหรือผู้อื่นให้ปฏิบัติตามความต้องการของตน ใช้ช่องว่างของกฎหมาย/ระเบียบ กระทำการอันเป็นการก่อให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยว่าเป็นการไม่ซื่อสัตย์สุจริต
๓. กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม	ตระหนัก และยึดมั่นในคุณความดีและประพฤติปฏิบัติตนให้สอดคล้องคล้อยกับคำสอนหรือหลักปฏิบัติของศาสนาและให้เหมาะสมในฐานะที่เป็นข้าราชการ	ประพฤติปฏิบัติตนตามความพึงพอใจส่วนตัวโดยไม่คำนึงถึงหลักคำสอนของศาสนา หรือความเหมาะสมในการเป็นข้าราชการที่ดี

หลักการ/ค่านิยม	ข้อควรทำ (Do's)	ข้อไม่ควรทำ (Don't)
	ตระหนักในบทบาทหน้าที่รับผิดชอบทั้งในหน้าที่ราชการที่ดีและข้าราชการที่ดี ปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความถูกต้องตามหลักกฎหมายหลักวิชาการ และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง กล้าแสดงความคิดเห็นหรือทักท้วงเมื่อพบว่ามีกระทำความผิดในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง	ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงหลักกฎหมายหลักวิชาการและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยที่อาจจะเกิดขึ้นต่องานต่อองค์กรต่อรัฐบาล ต่อประชาชนและประเทศชาติ
	ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรอบคอบรวดเร็วเต็มกำลังความสามารถ และกล้ารับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่รวมทั้งพร้อมรับการตรวจสอบจากบุคคลหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบเสียสละและอุทิศตนในการทำงาน	ปฏิบัติหน้าที่โดยขาดความรอบคอบรวดเร็วและการอุทิศตนต่องานในหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบเต็มกำลังความสามารถ
๔. คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวและมีจิตสาธารณะ	ปฏิบัติงานโดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมโดยละเว้นประโยชน์ที่เอื้อต่อตนเอง	ใช้ตำแหน่งหน้าที่เรียกรับยอมรับ หรือดำเนินการใด ๆ เพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตน
	ปฏิบัติหน้าที่โดยยึดถือประโยชน์ของทางราชการประชาชนหรือประเทศชาติเป็นหลักไม่ปล่อยปละละเลยหรือเพิกเฉยเมื่อพบเห็นว่ามีกระทำความผิดในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง	ปล่อยปละละเลยหรือเพิกเฉยเมื่อพบเห็นว่ามีกระทำความผิดในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง
	ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตยึดถือระเบียบกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง หรือแบบแผนของทางราชการละเว้นการเรียกรับหรือดำเนินการใด ๆ ที่ประสงค์จะให้ตนเองได้รับประโยชน์ตอบแทนจากการปฏิบัติหน้าที่	กระทำการอันเป็นการก่อให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยว่าเป็นการเอื้อประโยชน์โดยมิชอบให้ตนเองหรือบุคคลอื่น เรียกรับหรือดำเนินการใด ๆ ที่ประสงค์จะให้ตนเองได้รับประโยชน์ตอบแทนจากการปฏิบัติหน้าที่
๕. มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน	ปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างดีที่สุด	ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ให้ความสำคัญกระบวนการที่ระเบียบกฎหมายไม่ได้กำหนดไว้ จนไม่คำนึงถึงผลสำเร็จของงาน

หลักการ/ค่านิยม	ข้อควรทำ (Do's)	ข้อไม่ควรทำ (Don't)
	รักษาและพัฒนามาตรฐานการทำงานที่ดีเพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องนั้น ๆ จะได้รับทั้งทางตรงและทางอ้อม	ปล่อยปละละเลยหรือเพิกเฉยเมื่อพบเห็นว่ามี การปฏิบัติหน้าที่ไม่เต็มความสามารถที่มีอยู่หรือตามมาตรฐานที่เคยปฏิบัติหรือตามความพึงพอใจส่วนตัว
๖. ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ	ให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อราชการด้วยอัธยาศัยที่ดีสุภาพและสร้างความประทับใจแก่ประชาชนผู้มาขอรับบริการด้วยน้ำใจจริง	กระทำการละเว้นหรือละเมิดทั้งกฎหมาย ทั้งในการปฏิบัติราชการ ปล่อยปละละเลยหรือเพิกเฉย เมื่อพบเห็นว่ามี การกระทำที่เป็นการละเว้นการปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ
	ตระหนัก เคารพ และปฏิบัติหน้าที่ที่กำหนดในรัฐธรรมนูญในฐานะประชาชนชาวไทย	แสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะโดยไม่คำนึงถึงหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะที่ข้าราชการเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีความเป็นกลางทางการเมือง
	ปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบให้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนด และหักท้วงเมื่อพบว่า มีการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	มีอคติในการปฏิบัติหน้าที่ ปล่อยปละละเลยหรือเพิกเฉยเมื่อพบเห็นว่ามี การเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม
๗. ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ	ดำรงตนเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดีโดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และจรรยาวิชาชีพนมาใช้ในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่	ไม่พุ่มพวย ไม่แสดงอาการดูหมิ่นเหยียดหยาม ด้อยค่า หรือปฏิบัติไม่เหมาะสมต่อผู้อื่น หรือพฤติกรรมโดยรวมอันมีลักษณะเป็นการขัดต่อศีลธรรมจรรยา การประพฤติผิดต่อกฎหมายจารีตประเพณีอันดีของสังคม